

Forfatter: Brorson, Hans Adolph

Titel: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

Citation: Brorson, Hans Adolph: "Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956", i Brorson, Hans Adolph: *Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956*, 1951-56, s. 472. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brorson03grval-shoot-idm140139954960208/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

(rimord gentaget). Endvidere: 45.1.4 69.14.5 78.1.5 (*gol > god*), 98.2.3

151.5.1 158.7.8 240.9.1 262.1.3, 2.5, 9.5, 9.8.

b) Twilsomme rettelser af twilsomme steder: (*verden*) *Møder* (J¹⁻² > *Meder*) os på alle buer 233.4.4 *Hvor de fordømte ned i snoope-polen stenkes > senkes* 108.10.4, se herom Variantliste fra hs. K s. 411; *hver i sine tiders rang* (J¹⁻²) > *trang* 44.4.4.

c) Andre forringelser af teksten: *Vil du da (først F J¹⁻²) mit hjerte tage* | *Nu vel an, der er det da* 178.2.1 *For al den (> min)* *tilflighed* 214.3.7. --

2) *Forsøg på at udbedre (formentlige) mangler i de ældre udgaver:*

a) Rettelse af trykfejl (hvorfra flere dog ikke umiddelbart fremtræder som sådanne, og altså muligvis er rettet af forf.); *i troc > i toe* 204.1.7 *Lad ... Os* (Og J¹⁻²) *i os setu erfare* 49.14.2 *At verden* (*At verden* J¹⁻²) 218.4.1 *have > havde* 104.5.3 (se I. xix), 175.3.1 (ordomstilling efter de andre strofer), *faldt > folt* 152.8.5 *faldt > fuld* 180.14.4 *dit > mit* 108.1.7 *De aldrig fra dig kige* (fejl for *hige*?) J¹⁻² > *vige* (ty. orig. *vor dir gehen*) 68.4.6. Genindsmittelse af ældre form: *Nu skummer sig den onde aand* | *At buen brister* (J¹⁻², ryster J³) *i hans hånd* 149.17.2, *noget* J¹ > *nogen* 1 J¹⁻²-r 104.15.3.

b) Udglatninger af mere tilfældig natur: *og > dog* 270.9.6 (se I. xix) *dog > da* 267.14.6 *det ren* (orig. *das heilige*) > *den rene* 35.2.1 *i glæde* > *i glædem* 100.10.8 *sættes > sætte* 63.2.4. Ordombryninger: 100.4.8 181.2.4 (se I. xix) 238.3.1 (se smst.). — Hertil måske også f. g.: *Neg, kommer* (Nej kommer, I J¹⁻² = K) *kors og mang* | *Saa er det du* *mua tide* 208.11.4-5, hvor korrekturen kan have foretaget en nærliggende ændring (jf. 173.2.7) for at få det indledende led til at stemme bedre med *Saa*.

c) Formelle fejl rettet: identiske rim fjernet (jf. u. J³) 193.5.4 219.10.5 (men ikke 262.8.5-6). Metrumsfyldende smørhj. indsats: *egen* 13.2.6 *hand* 125.5.1 (= H J¹⁻²).

d) Lesemåder der ligger nærmere ved den tyske original: 168.7.7 (se I. xix).

Udgaverne J¹⁻² (ca. 1752-67).

Disse udgaver følger i det store og hele J¹, idet ortografiens dog stadig undergår småændringer, og forståede former udskiftes. Sæledes i J² de gamle 2. persons-former 1:8.3, 12.4, 16.2 2:7.4.5.4.3.2 osv. Mest selvstændig er J². Hertil er også nogle få rettelser, der til nød kunne trækkes af stamme fra forfatteren: *dybt > højt* 26.10.4 *og > ey* 73.2.7 *hand > ham* 96.11.3, jf. 261.7.3-4. Navnlig udryddes i denne udgave mange gamle 2. persons-former: 1.6.5 41:10.5, 11.4 95.12.3 195.7.1 ofl. I J² er der kun grund til at fremhæve rettelserne i nr. 120, der stemmer med Pontoppidan (se ovf. s. 333) (samtid *vor itzige > nærværende* 222.2.3); se også 39.4.6 60.5.2 114.5.3.

Konklusion.

Man tør gå ud fra, at de rent ortografske ændringer i alle udgaver alene skyldes sætteren. Ellers ville dog næppe former som *ey/ej*, *møje/møje*, *haardt/hart*, *ville/villie*, *twit/tvit* ofl. veksle fra udgave

til udgave. Desuden afviger de fleste ændringer fra den retskrivning, Brorson selv anvender endnu ca. 1750. Dette gælder rimeligtvis også de morfologiske ændringer; i al fald har Brorson inkongruens i verbernes numerus, og genitiv på *-sens* i P. Derimod er det overvejende sandsynligt, at der i hver af udgaverne J¹-J⁴ (måske også J⁴) er foretaget enkelte mindre indgreb i teksten af forfatteren, selv om det er umuligt at afgøre, hvor ændringerne skyldes sætteren eller eventuelt en kynig korrektør (Nic. Brorson ?). Der har dog næppe i noget tilfælde været tale om en egentlig revision eller korrektur fra forfatterens side, men man må tenke sig, at han i sit eksemplar lejlighedsvis har indført rettelser, der da er kommet et følgende udgave til gode.

De indgreb, der mest isoleret har ændret teksts stilistiske præg, er f. g.: den hårdhændede udryddelse af de bibelske genitivformer på *-sens* i J¹ (§ 16), af salmesprogets participier af typen *fæd*, *bered* > *fædt*, *beredt* i J⁴ (§ 19.2) og af 2. person på *-szt*; endelig de ortografiske ændringer, der forringør rimene, navnlig i J¹, se §§ 4, 5, 6, 9, 10, 19, 22.

For at give et indtryk af ændringernes omfang i de forskellige udgaver har jeg talt samtlige afvigelser fra den nærmest foregående udgave i nr. 1-66 (124 sider i J¹). Tallene er omrent f. g.: J¹: 220; J²: 40; J³: 40; J⁴: 80; J⁵: 15; J⁶: 60; J⁷: 10. Det høje antal i J¹ skyldes først og fremmest overgangen til små begyndelsesbogstaver.

III. Svanesang og prædiken.

Når man vil danne sig en forestilling om, hvorvidt trykket af »Svanesang« og den dertil knyttede prædiken afviger fra Brorsons originalms., har man et kontrolmiddelet i det egenhændige manuskript til prædikenen og to digte, som findes i Alborg Katedralskoles bibliotek og er aftrykt o. v. s. 129-74^a). Skønt dette manuskript på titelbladet har ordene »til trykket overgivet«, kan det dog — som omtalt i udgiverens inledning III 24 f., ff. 255 — ikke have været brugt som forlæg for trykket, men en renskrift må ligge mellem dette og vort hs. De ændringer, der er foretaget, kan altså have mindst 3-4 ophavsmænd: forfatteren selv, udgiveren og sætteren (korrektøren). De mere betydelige indgreb er dog af en sådan art, at de efter al rimelighed må tilskrives forfatteren. M. h. t. afvigelser i ortografi og højningsformer oljn. er der den yderligere vanskelighed, at både manuskript og tryk har mange inkonsvensoner og dobbeltformer. Således har trykket som regel formen *Engle* svarende til *Engler* i ms., men 173 er forholdet det omvendte; man kan derfor ikke udelukke den mulighed, at for. i sin renskrift har brugt formen *Engle* hyppigere end i vort ms., og at ændringerne altså til dels skyldes ham selv. På lignende måde har ms. ej v. s. a. *ej*, *han*:*hand*, *saasavt*:*sau sandt* osv. *Lykke:icke* osv., *siiancke:syncker* osv.

Også for Svanesangs-digtenes vedkommende må vi regne med mulig-

^a) Ved henvisninger betegner linjetal forvejen og forneden (288°-285°) hen hv. trykket (over stregen) og manuskriptet (under stregen).

heden af en renskrift (ved udgiveren) mellem originalms. og tryk, men her har rim og rytm. sat større grænser for normaliseringen, og bortset fra nogle få rent ortografske træk (*ey* > *ej*, *ch* > *k(k)*), konsekvent brug af stort bogstav) synes der ikke at være grund til at mistæuke afskriver eller sætte for vilkårlige indgreb i teksten.

1) Medens ms. ofte har lille begyndelsesbogstav i substantiver og af til stort bogstav i andre ord (*Jubilærer* 136 *I* sær 169 *Vunden* 133 *Din* 138 *Majestetiske* 139), har trykket gennemført stort bogstav i substantiver (og substantiviske ord). Kun pron. *Eder* skrives i ms. alm. således, i trykket *eder* 132 ofl. (jf. *Dig* > *dig* 132, men *dig* > *Dig* 162). I enkelte tilfælde skriver Brorson første led i en sammenhæftning med lille, sidste led med stort: *hoved-Maanet, hovet-Sag* 132 149 155 ofl. (men: *Hygnings Mændene, Hoved-Hørne-steen* 132). Efter punktum har ms. ofte lille bogstav, medens trykker altid har stort.

2) Brugen af Interpunktions og Bindestreg er ligeledes normaliseret i trykket; manuskriptet har i principippet den samme brug af komma foran og efter bissetninger (også relativsætning uden *som*) samt adverbiciale indskud, men er mindre konsekvent; navnlig findes ofte komma for punktum (eller omvendt), og brugen af bindestreg er yderst vilkårlig: *Riber-Domkircke* 129 *var den lyse-Side* 137 *for meente* 157 *formeget* 136 *lin klæder* 146 *saasant:saa sandt* ms. til 295.2.3. — Jf. ovt. om A-I.

3) Dobbeltskrivning af lang vokal er — i overensstemmelse med tendensen i tiden — reduceret betydeligt i ms., når man sammenholder dette med tryk og afskrifter fra Tønder-tiden; i trykket forsvinder manuskriptets få tilfælde med fordobling af andre vokaler end *e* og *i* i lukket stavelse, fx. *Lyys* 134 148 oft. *Brunn* 160 *leedte* 164 (men *hüne* > *hiine* 136; *eue* > *eene* 295.1.7).

Brugen af stumt *e* er vist kun ændret i adj.: *fæae* > *fæa* 144 152 ofl. (modsat verbet *at fæae*). I digtene finder man påfaldende hyppigt skrivemåder som *Soel, Stæl*. — *Person* ændres til *Person* 138 140 148. I digtene finder vi derimod *h* i *Gewehr* 323.1.11 *Vahre* olgn.

4) *au* er en enkelt gang rettet til *o* (*fortaarne* 151; *fortoret* ~ *kaaret* nr. 307.11 f. kan derfor bero på rettelse; sml. *Taare* ~ *uden fore* 307.33 f.); skrivemåden *hart*, der i Jt ændredes til *haardt* (s. 458), er bevaret, både i prædiken og digte. Overmåde hyppigt ændrer trykket (kort) *e* > *a*, navnlig i ord, hvor *a* i roden alternerer med *a* eller *au*: *Trensel, Fengsel, lengsel, betencker, befestet, forsengelig, forkrenke-lip, nevner, Majestetiske, beskiemer* > *beskemmer* 153; men også i andre ord, især foran og efter *r*: *Rettfordighed, forferdelig, verdige, trette* (173). Den omvendte sendring findes i enkelte ord: *ræt* > *ret* 130.19 *legges* > *legges* 133 135, *æmbede, Sælskab, sted*; specielt ved lang vokal efter *t*: *kiert* (og *kierf*) 136 ff. > *kierf, Stæl (Stiel)* > *Stiel* 138 ff., *forgivesnes* > *forgivesnes* 150. I *evig* har ms. normalt *e*, men bevarer et par steder den gl. form *ævig*; trykket retter til *æwig* 295.2.9, jf. 295.4.9.

I digtene synes forfatterens rettskrivning at være bovarer i noget højere grad, selv om *æ*-formerne også her er hyppigere: *Tænk* 284.2 *Fest* 284.3 *hwælter* 284.3 osv.

6) Trykket bevarer *iu* i *slung* 130.20 160 (jf. nr. 299.1.1 og 300.1.4 osv.), *slancke* 155 (men både ms. og tryk har *syncker* 295.1.2).

7) I superlativ rettes *-iste* til *-este* 134 141 ofl., jf. nr. 287.3.8; men *meniske* bevares. I bestemt form ændres *himlen* til *Himmelten* 170 ofl.

8) *ek* før *k* i ind- og uddyd ændres både i prædiken og digte konsekvent til *k(k)*. Den sjeldne skrivemåde *ah* rettes i *Patriarcher* > *-k-* 145.

10.1) Trykket retter konsekvent *eg*, *egy* > *ej*, *ej*; også ms. har en del steder *ej* for *eg*, men det er ofte vauskeligt at afgøre, hvad der står. Ved anvendelsen af større skrift har trykket *ei*: *Spell ~ Feil* 290.8.6.8. — *Jeg* rettes til *je*.

10.2) Nogle få tilfælde med *f* for *v* normaliseres i *P*: *nafne* 142 147. 1 digtene er *f* hyppigere end i ms.: *Lif* 286.1.3 288.3.8 ofl. *Løfsal* 352.2.12 *Stefne* 280.1.7 *lifsligste* 288.1.8, jf. *Straf ~ gev* 317.1; spec. i ordet *Lof* (= pris), *Lofsang* 302.4.8 345.2.6 (6 exx. noteret mod *lav* 293.3.11, jf. *Lov* både i ms. og tryk s. 130.10). Derimod rettes den karakteristiske Brorson-form *lifligste* > *lifligste* 140, jf. 287.1.4 314.1.2.

12) Trykket fjerner stunden *d* i *gandske*, *old*, *hand*, *kand*, *mand* (pron.) samt i de usædvanlige former *forvende* 173 *indtet* 142 *hended* 295.2.5; det indsetter etymologisk *d* i *mit* i 141 (s. 168 har også ms. *midt*); derimod har digtene normalt *mit*, fx. 284.2.4 302.3.7); i 285.2 har ms. først *samsant* (= tryk), i gentagelsen *saa sandt*; trykket bevarer skrivemåder som *got*, *hørt* 157 ofl.

13) *høvet*, *maanet* rettes til *Hoved*, *Maaned* 132 155 ofl. (men *freumælt* 349.1.4).

14) Ændringer af genusformer er sjeldne: *vorl* (> *vor*) ... *meniske* 142 i *vor* (> *vorl*) *stød* 163. — *ingen Raad* > *intel Raad* 295.1.9.

15.1) *Engler*, *Dieveler*, *Discipler* erstattes ofte af former med *-e* (men *Engle* > *Engler* 173 *Disciple* > *-er* 154; *Engle* 288.2.4 ofl.; *Apostlene* 130), *Taare* > *Taarer* 159 (jf. ovf. s. 453). Den latinske form *3 Marie* afføres af *Mariier* 140; jf. genitiv *Magdalene* > *Magdalene* 130.

15.2) Verbers (og participiers) flertalsform gennemføres i trykket mere konsekvent end i ms.; dog ikke i modalverberne (155 169 ofl.) og ikke altid ved *hør* (142). Jf. dog *døe vi* > *dører vi* 159 samt (i begge kilder): *viil vi vore vix i* 155. Den hyperkorrekte form *nogle* indføres i: *Vil vi dog hellere miste altting end aogen* (> *nogle*) af vore Lemmer 154. — *ingen Raad* > *intel Raad* 295.1.9.

16) De gamle genitiver på *-sens* er ikke så hyppige som i TrK; nogle bibelske udtryk med *løsens* bevares i trykket (se s. 453), derimod rettes *Dødsens* 160 *Korsens* 153 (andre steder har ms. *korsets* se s. 453). I digtene findes *vi Lifsens* ... *Træe* 289.1.2, men ellers *Liveds* 291.1.3 316.2.7 *Gravens* 346.3.10 *Dødens* (*Fyrste*) 297.2.6 ofl. *Syndens* 290.5.4 *Kjældets* 333.2.4. Det kan ikke siges, om disse former stammer fra digteren. — *Daabs* > *Daabes* 142.

17) 2. persons-former ph. *-s(t)* er ikke bemærket i prædikenen; kun få exx. i digtene, navnlig *est du* 290.7.4 (men *du vil*, *mæde snist*), *blevst* 318.2.1.

19) Ændring af tempusformer er påfaldende sjeldent; jeg har netter normalisering af de særlige Brorson-former *veedste* > *vidste*

157 ofl. *gjorte* > *giorde* 132; *knausel* > *knust* 168 (men har *knusel* 295.4.3). I digtene finder man (i modsætning til -dt i J4) part. som blev *fed* ~ *Krig* 288.1.6 *bered* 292.1.7 *forsøg* 318.1.12. — *Guds t'valde* ~ *summenkalde* (inf.) 346.2.8 (jf. s. 454). Desuden præs. *fær* ~ *færer* 169 (men har bevaret 148). — *barlyngen* er andet til *borggaen* 139, men denne form findes også i ms. 154.

21) *Befalinger* > *Befatninger* 155.

22) *tvill(e)* rettes til *tvil(e)* 156 160 ofl. *ligger* > *legger* 163 171. — *siger hand om sine* (> *hans*) *svage Disciple* 154 (men fx. 167 betegnes: *hand giver hende sag got et Budskab til hans Disciple*). — *mere > meer* 154 161 172; jf. *fleer* 139.11. — *tilførne*, *hvorfor* > *tilføren*, *hvorfor* 158 146. — *fornøden* > *fornød* 154. — *fornemste* > *fornemmeste* 142 ofl. og > *ogsaa* 138 146 153 mfl. — *evindeligen*, *visseligen* > *evindelig*, *visselig* 166, 173 (bibelcit.); den omvendte rettelse 148 (*klarlig* > *klarheden*). — Om udsiktning af foreldede gløser se s. 255, jf.: *sige ... god Nat* > *sige ... Farne* 171. Det ejendommelige udtryk *tencke derhen*, *herfra* (J1. nr. 262.1.2) afdæses af omskrivninger 159 171 ofl.

23) Af syntaktiske ændringer bemerkes navngivne flg.: (1) *den* som foranset artiklet uden adjektiv erstattes af andre udtryk: *det er den* (> *en*) *fest frem for alle Fester* 132 *den Gøel* > *derez G.* 133 *i den lüvens Bog* > i L.B. 144 *den din Taare-Strøm* > *den Strøm af Taarer* 156, men bevaret: *Maria den Cleophas Hustrue* 141 (bibelcit.).

Ms. har *den henvisende til ingen: ingen ... skal tvile ... naar den* (> *de*) ... 160.

(2) Hvor en (guddommelig) person er betegnet med pron., indsattes ofte den fulde betegnelse (som mere ærbødig): *hans* > *Guds* 134 136 137 138 140 *ham* > *Vor Frelsere* 150 *hand* > *Herren* 169 *hendes* > *Mariæ Magdalena* 141 150 157; omvendt: *Iesum* > *ham* 168 170.

(3) Manuskriptets levende, men nogel springende brug af historisk præsens er gennemgående rettet til præteritum, se fx. *Persohnen, for hvem hand først oabenbarer* (> -ede) *sig* 138_a 135₁₂ 140_a 148_a s. 156₁₀ 157₁₀ 158_a (kun en enkelt form rettet) 158₁₂ 165₁₂ (*er*) 166₁₁ (*har*) 169₁₄ (*skal*); jf. *nu* > *da* 155_a.

(4) En løsere (parataktisk, ufuldstændig eller uregelmæssig) sætningsforbindelse er ikke sjældent ændret til en fastere periode: *Derimod har* > *da derimod ingen har* 142 *thi del somme har* > *som har* 147, jf. 134 158 189 (nederst) 170-71. Sædtes ofte hvor ms. ved de mange inddelinger har en forkortet eller ufuldstændig sætning: 3) *hvor yndigt er det ikke* > 3) *hvor yndigt det er* ... 148. Et led er indført foran (3) og (4) s. 156 for at motiverne inversionen; se også 162 (III.1(a)) 163_a. Derimod er konstruktionen i et nyt afsnit bredt i trykket: 156_a.

(5) Udvidet brug af det bøjede relativpron. *hvilken*, fx. *for hvem* > *for hvilken* 138 140 *som ikke* > *hvilken ej* 147 I den (> *hvilken*) *henseende hun og videre skal forkynde dem* 169; men *hvilken* erstattes af andre former, fx. 141 (> *og*).

(6) I 18. århundredes sprog finder man en brydning mellem en ældre skiftspræstendens til at stille adverbialle led foran bisætningsverber og infinitiver, og en yngre, af talesproget påvirket, tæn-dens til efterstilling. Vor tekster viser ændringer i begge retninger: (a) Foranstilling: *for hvem han aabenbarede sig først > først da*, *sig 138*; *Men vi nydes denuende, for tiden at spare, med ... > Men, for T, at sp., nydes vi ... 145₁, 146₁, 147₁*; *det var ... det sidste ord, som hun fik af høre ... tenckte hun > at han skulde sidste gang, efter hendes Tanker, høre hun paa Korsel 162*. — Andre bestemmelser foranstillet: *det var bekjendt nock for hele Verden > det var al Verden bekjendt 164*. — Foranstilling af let bestemmelse: *Mand siger den gandske Dag til mig > til mig d. g. D. 166 er kommen saa mild og blid igen > igen s. m. o. b 174*. — (b) Efterstilling: *aabenbar os eg jo mere og mere Din uovervindelige Kierlighed til os > aa. os ogsaa din u. K., jo m. og m. 158 159₁, 158¹ 159¹ (først); sau let tenckl herfra > tenkt sau let paa deres rette Hjem 171*. — Efterstilling af tung bestemmelse: *af Guds ord og daglig forfarenhed kiendeligt > kiendeligt boade af osv.* — Brorson bruger påfalende hyppigt (efter tysk mønster) en indstrømende hovedsætning af typen *Var hun dog bekjendt nock af andet 160*; disse gengives som regel uændrede af trykket, men det anførte sted er selvingen omlydet til et spørgsmål ved indsettelsen af ikke: *Var hun dog ikke bekjendt nok ...?*

(7) Et par steder fjernes meget tunge bestemmelser til et substantiv: *bestraedes af den, fra sin gravis Mørcke saa dyrlig fremskinende Retterdighedens Sool 134*. Tilsv. s. 170_b.

Ms. har på enkelte steder rim, der udefades i trykket (vel fordi man hævdede, at rim var upassende i god prosa): *kierlige og herlige 138 paa det nægtigste og prægtigste 144*; således også Vaagen og Kaugen (dvs. gloen), løben og kibben i det overstregede stykke s. 174; *jt. reent og rundt > kierlig og rundtig 173*. Dog bevares den stående folkelige forbindelse *hige og fuge herfra 172* (jf. ODS n. fuge 2).

Skønt rettelserne gør et lidet konsekvent inddtryk, tenderer de i det store og hele mod en klarere opbygning og en mere logisk-korrekt form; til gengæld går undertiden den ejendommelighed tabt, som for nutidsklasseren er det mest karakteristiske og indtagende ved Brorsons sprog; evnen til at fastholde talesprogets jævne udtryk og bevægende tonegang; der udelades livfulde småord som *ganske* eller *nu* (134); man savner en tigratualistisk, men levende tempusonskrivning som *at ... de nægtigste i Verden sielden har vildet haft deres Born red Daaben underledes opnævæde* (142). Ofte udskiftes dagligdags udtryk med mere stive, fx. *da skulle det vel staet hart, inden de havde bekvemmet sig til, at lade sig frelse derfra* (151). *Den lampe kan snart gøre ud (> slukkes)* (154) *at jeg ikke kan komme til (> nyde den Træst) at salve ham* (156). *Det er derfor, at > sau er det Aarsog, hvorfor* (171). — Udeladt er vendinger som: *Vor det sau glædeligt for Maria Magdalena ... at see ham her, hvad, naar I skal see ham der?* (167). *Sau gør Eder nu ret til Gode, I Troende* (173). *Thi den stund vor kære frelsere levede, vilde hun ikke fra ham. Dor var hun sicker nock* (161).

Ej heller føler man det som en vindring, at trykket strammer en

passage, hvor taleren ved varieret gentagelse af jævne ord har fundet et levende sprogmelodisk udtryk for sin bevægelse: *ja! o hvor deyligt nif det da komme igien* (143). *O den din Taarestræm* (156). — *Hjem ieder du efter? hvad gør du her i haven? hvad søger du i Graven?* (164; citat fra ari'en nr. 295,3,2-3). Flere tilsvarende stramninger s. 164f. Et enkelt sted girer trykket tilbage til en stivere konstruktion, som var rettet i ms.; *saadan deylig* (i ms. rettet til: *saa deylig*) *Guds Tempel* 160b.

Bibelecitatør.

Også i de talrige bibilecitater er der undertiden foretaget rettelser. Kilderne til bibilestederne i Brorsons to prædikener er undersøgt i en utrykt specialeopgave af cand. mag. Ellen Holm Thomsen (f. Christensen), hvoraf i korthed kan uddrages følgende resultater: Af de ca. 200 citater, der er undersøgt, står halvdelen lige nær ved samtlige oversættelser, enten fordi Brorson citerer så frit, at hans citat ikke stemmer med nogen bibel, eller fordi oversættelserne ligger så nært ved hinanden, at de alle lige godt kan have ligget til grund for citatet. Den anden halvdel af citaterne lader sig som regel heller ikke henføre til en enkelt oversættelse, men adskiller sig dog så skarpt fra én eller flere, at proveniensen kan angives med en vis nøjagtighed. Hvis man regner den af Enewald Ewald off. reviderede oversættelse 1732 og alle senere¹⁾ til den yngre gruppe af kilder, og alle andre til den ældre gruppe, giver den nævnte undersøgelse flg. tal:

Brorsons citat stemmer med:	Ny Testamente			Gl. Testamente		
	Jubel- predik'en	Opst. predik'en	i alt	Jubel- predik'en	Opst. predik'en	i alt
Ældre overs.	5	16	21	8	2	10
Både ældre og yngre	20	19	39	13	6	19
Yngre overs.	9	11	20	30	20	50
	34	46	80	51	28	79

Af denne oversigt fremgår det for det første, at halvdelen af NT-citatene kan henføres til begge grupper, medens kun ¼ af GT-citat'er overstemmer. Dette beror sikkert først og fremmest på, at andringerne i de nye oversættelser af GT var mere dybglænende; men det

¹⁾ De yngre bøker, der er trykt efter dem i 1699 udgående (Hans- og Heyse-Bible), hører naturligvis til den ældre tradition. De hviler på Christiani Quartstørke Bibels Version (1693), der efter går tilbage til Chr. III's bibel 1550. En udgave til brug for de tresprogede menigheder i Nordjævæg udkom 1736.